

JAARVERSLAG 2025 STICHTING SHIVA

Eerste Helmersstraat 17
1054 CX Amsterdam
020-6160460

www.shiva-positief.nl
info@shiva-positief.nl
IBAN: NL19INGB0007418529

INHOUDSOPGAVE

Woord van de voorzitter	3
Dit was 2025.....	4
Programma P*E*E*R*S	7
Resultaten in cijfers	8
Matches	9
1. Aantal matches blijft groot.....	10
2. Uitbreiding van de Soul Sisters.....	10
3. Brothers go East vraagt om aangepaste aanpak	11
4. Voorlichting voor zorgprofessionals.....	12
Trainingen	12
1. Training voor nieuwe peers.....	12
2. MatchGuide tijdens trainingen.....	13
3. Bijscholing	13
ShivA community activiteiten	14
1. ShivA Family Day	14
2. Positive Sisters.....	15
3. Soul Sisters	18
4. Positive Brothers	19
5. Brothers go East	21
6. Bijeenkomsten in zelfregie-groepen	21
7. Digitale empowerment-groepen	22
8. Share the Power	22
Vangnet: steun voor mensen zonder netwerk	23
Professionele individuele begeleiding	23
1. Resultaten in cijfers	23
2. Minder instroom door succesvolle aanpak	25
Retraites: 'Waar je valt, ligt je schat'	25
1. Resultaten in cijfers	25
2. Werken met een levensvraag.....	26
3. De bijeenkomsten	26
Armoedebestrijding.....	27
Samenwerking in de keten.....	28
Nationale Hiv Alliantie	28
1. Ook Nederland is niet 'klaar'	29
2. Gezamenlijke belangenbehartiging verbetert kwaliteitsnormen van de zorg	29
LifeLine.....	29
Onderzoek.....	30
Organisatie.....	31
Financieel	33
Samenvatting jaarrekening 2025	33
Overzicht financiële partners	34

Woord van de voorzitter

Met genoegen bied ik u het jaarverslag van Shiva over 2025 aan, een jaar waarin de mensen met wie wij werken wederom hun kracht lieten zien. Het blijft indrukwekkend hoe zij steeds weer de regie over hun leven terugpakken en stap voor stap bewegen van *overleven* naar *leven*.

Het was ook een jaar waarin we opnieuw merkten hoe groot de behoefte aan onze ondersteuning is. We bereikten meer mensen en konden steeds beter op maat werken. Tegelijkertijd is het financiële fundament onder onze organisatie dun. Er is nauwelijks ruimte voor tegenvallers, geen marge om de organisatie te verstevigen. Terwijl continuïteit voor de mensen die we begeleiden juist cruciaal is, zeker in het huidige politieke klimaat.

De realiteit is dat de toekomst van hiv in Nederland steeds meer wordt bepaald door mensen die van buiten Nederland hierheen komen. Ieder jaar arriveren er honderden mensen met hiv, vaak in kwetsbare omstandigheden. Shiva is gespecialiseerd in hun begeleiding, maar het hiv-veld en het beleid zullen zich hier nog meer op moeten richten. Alleen dan kunnen we ervoor zorgen dat iedereen die met hiv leeft, ongeacht herkomst of achtergrond, de steun krijgt die nodig is.

Met dat besef wil ik graag mijn waardering uitspreken voor iedereen die het werk van Shiva mogelijk maakt. Onze ruim 150 vrijwilligers, die met ongelooflijke toewijding klaarstaan voor hun maatjes. Onze samenwerkingspartners en de financiële partners, die met ons meedenken en ons blijven steunen. En onze medewerkers, die elke dag opnieuw laten zien wat betrokkenheid en professionaliteit betekenen. Dankzij hen kunnen we dit werk blijven doen.

Ik wens u veel leesplezier.

Namens het bestuur,
Lode Wigersma, voorzitter Stichting Shiva

Dit was 2025

Daar stonden we. Op zondag 7 september in Den Haag. Met twaalf mensen van Shiva - tien vluchtelingen en twee medewerkers - midden tussen duizenden anderen, om onze stem te laten horen. Niet aan een overlegtafel dit keer, maar op straat.

Het kabinet had nieuwe voorstellen voor asiel- en migratiewetgeving gepresenteerd, waaronder het strafbaar stellen van illegaliteit en van het verlenen van hulp aan mensen zonder verblijfsstatus. Voor een deel van onze doelgroep zouden die plannen de druk nog verder vergroten. Meer angst, meer onzekerheid en dus nauwelijks ruimte om goed voor jezelf en anderen te zorgen. En voor ons zou dat betekenen dat werk, waar wij al bijna vijftientig jaar aan bouwen, ineens strafbaar dreigt te worden.

Hoewel het nog om voorstellen ging, zorgde het bij de vele ongedocumenteerden binnen Shiva direct voor angst over wat dit voor hen gaat betekenen. Hun berichten aan ons laten zien hoe diep dit zit:

“Ik heb al nachten niet geslapen. We zijn allemaal bang hier in het AZC. Straks word ik van mijn bed gelicht en gedeporteerd. Dan stopt mijn behandeling en ga ik dood.”

“Krijg ik straks nog medicatie en behandeling?”

“Ik heb volgende week een afspraak in het ziekenhuis. Kan ik daar nog heen of word ik opgepakt? Ik moet mijn medicijnen hebben.”

Voor de vluchtelingen was de demonstratie een grote stap. Zichtbaar zijn. Meedoen. Je uitspreken. Er was boosheid en spanning, maar tegelijkertijd ook trots en kracht. Het was een moment waarop veel samenkwam. De kwetsbaarheid van onze doelgroep én de groei die zij doormaken wanneer ze zich gesteund weten.

Die middag was heel bijzonder en een tekenend moment voor 2025. Het voorstel om illegaliteit strafbaar te stellen en hulp aan ongedocumenteerden te criminaliseren raakt direct aan de kern van ons werk. Dankzij een brede maatschappelijke campagne, en uiteindelijk een blokkade in de Eerste Kamer, zijn deze plannen voorlopig van tafel. Toch blijft de dreiging bestaan. In juni 2026 treedt het nieuwe EU-migratiepact in werking. Dat pact richt zich op het bestrijden van mensen-smokkel, maar maakt in de praktijk weinig onderscheid tussen hulp uit menselijkheid en hulp met financieel gewin. Daardoor ontstaat een grijze zone: het begeleiden naar een ziekenhuis of het doorverwijzen naar een advocaat kan onder bepaalde omstandigheden worden geïnterpreteerd als ondersteuning van illegaal verblijf. De mogelijke strafbaarstelling van hulpverlening hangt als een wolk boven ons werk en boven de levens van de mensen die op ons steunen.

Onze aanpak

Binnen Shiva zetten wij ons in om de levenskwaliteit van mensen met hiv/aids in Nederland te verbeteren. We richten ons in het bijzonder op degenen die in isolement leven of zich in maatschappelijk kwetsbare posities bevinden. Voor hen is hiv zelden het enige vraagstuk. Vaak gaat het om migranten en vluchtelingen die bovenop hiv/aids ook te maken hebben met trauma, armoede, onzekerheid over hun verblijfsstatus en sociale uitsluiting. Onze aanpak is daarom doelgroepgericht en intersectioneel - we kijken naar samenhangende factoren.

Onze ondersteuning richt zich op mentale gezondheid, zingeving en sociaal welzijn. Dit is de noodzakelijke voorwaarde om ook lichamelijk gezond te kunnen worden en te blijven. We ontwikkelen deze aanpak

voortdurend, zodat deze aansluit bij wat onze doelgroepen nodig hebben in snel veranderende omstandigheden.

In 2025 nam de vraag naar onze ondersteuning verder toe. Tegelijkertijd werd de problematiek voor onze doelgroep complexer. Leven in armoede, in een asielzoekerscentrum, dakloos of van opvang naar opvang en zonder verblijfsstatus zijn een steeds vaker voorkomende realiteit binnen ons werk. Hiv-behandelcentra bevestigen wat wij dagelijks zien, mensen ervaren stress, voelen zich onveilig en zien geen toekomst voor zich.

Maatschappelijke context

De bredere maatschappelijke context speelt daarin een duidelijke rol. In Nederland zien we een verharding van het debat rond migratie en asiel. Internationaal zorgde het acuut stopzetten van Amerikaanse financiering voor hiv-zorg voor grote onzekerheid. Dat raakt ook mensen die inmiddels in Nederland wonen. Want natuurlijk voelen zij zich verantwoordelijk voor familieleden in het land van herkomst en voelen ze de druk om hen opgespaarde hiv-medicatie en geld te sturen. Ook al gaat dit ten koste van hun eigen gezondheid en situatie. Dankzij gerichte voorlichting weten we dit te voorkomen.

Daarnaast zien we wereldwijd dat de ruimte voor seksuele en genderdiversiteit onder druk staat. In verschillende landen is wetgeving ingevoerd of verzaamd die lhbtq+-personen criminaliseert. Deze ontwikkelingen raken de achtergebleven partners en kinderen en vergroten angst en het gevoel van onveiligheid, ook bij mensen die hier wonen. In Nederland is de toon van het maatschappelijk debat onverwacht verhard. De tolerantie en openheid die zo vanzelfsprekend leken, blijken dat niet te zijn. Het roept de vraag op hoe duurzaam de huidige ruimte en veiligheid in ons land werkelijk zijn.

Deze ontwikkelingen vragen van Shiva dat wij blijven meebewegen. In 2025 hebben we onze programma's verder verdiept en aangepast aan veranderende behoeften. Binnen P*E*E*R*S kwam meer aandacht voor armoede, bestaanszekerheid, democratie en burgerschap. We bieden eerder hulp bij het aanvragen van verblijfspapieren en voorkomen daarmee langslappende trajecten vol onzekerheid. Met Soul Sisters, voor lesbische vrouwen, en Brothers go East, voor mannen uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika, bieden we gerichte ondersteuning voor nieuwe doelgroepen die in de knel zitten. Via LifeLine ondersteunen we mensen in acute financiële nood. Ook investeerden we in de opleiding, bijscholing en begeleiding van Positive Sisters en Brothers.

Yeshumé* wordt al acht jaar ondersteund door Shiva. In die periode heeft ze stap voor stap haar leven weer opgebouwd. Ze leerde leven met hiv, ging gezonder eten, herstelde het contact met haar kinderen en kreeg haar verblijfsvergunning op orde. Het afgelopen jaar bereikte ze opnieuw een belangrijke mijlpaal. Dat bijzondere moment wilde ze natuurlijk vieren met de mensen die haar al die jaren hebben gesteund.

"Yesterday my Shiva-family come visit me. In my own house! Yes, I have house now, my house. I have a bed, I have my toilet, I have one chair to sit in. Now I am safe. And I have kitchen, yes I can cook. Healthy food now! I cook for my Shiva-family. My Positive Sister come, Inga come, my lawyer come. I cook my country-food for them. I say thank you to God and to my Shiva-family. I have life now. And evening I make real coffee-ceremony from my country. First time in my house, so I really live here now. My Positive Sister, she cry yesterday with me. So happy. So many year she is always there for me. She always listen, always give good information for HIV, give hope. My Positive Sister, she make I live today! God bless her! God bless hospital and Shiva they give me this sister. Amen!"

*Alle namen van deelnemers zijn gefingeerd.

Ondanks de groeiende en intensievere hulpvragen is het ons afgelopen jaar gelukt om vrijwel iedereen die zich bij ons meldde te ondersteunen. Daar zijn we trots op. Tegelijkertijd vraagt dit om scherpe keuzes. Financieel hebben wij de benodigde middelen voor 2025 veiliggesteld. Maar de ruimte voor tegenvallers of structurele versterking van de organisatie is zeer beperkt.

Dankzij uw betrokkenheid

Ons werk is alleen mogelijk dankzij de inzet van onze vrijwilligers – de Positive Sisters en Brothers – en dankzij de betrokkenheid van hiv-verpleegkundigen, andere professionals in het veld, samenwerkingspartners en de financiers die ons ondersteunen. Samen zorgen we ervoor dat mensen met hiv/aids de regie over hun leven weer zelf in handen kunnen nemen.

In dit jaarverslag maken we zichtbaar wat dat betekent. In cijfers en programma's en vooral in korte verhalen. Die laten goed zien waarom dit werk ertoe doet en waarom steun bieden aan de meest kwetsbaren nooit ter discussie zou mogen staan.

Vroegtijdige ondersteuning voorkomt jaren van onzekerheid

Het overgrote deel van de deelnemers van Shiva heeft recht op verblijfspapieren. Toch raken velen verstrikt in langdurige procedures, met alle onzekerheid en stress van dien. Dat heeft grote gevolgen voor hun toekomstperspectief en voor hun vermogen om goed voor zichzelf te zorgen en trouw hun medicatie te nemen. Daarom heeft Shiva het afgelopen jaar haar aanpak veranderd.

Voorheen ondersteunden we ongedocumenteerden die vastgelopen waren om een nieuwe procedure te starten. Maar we zien dat de stress, armoede en slechte leefomstandigheden die samenhangen met illegaliteit een directe invloed hebben op iemands gezondheid en het omgaan met hiv. Daarom bieden we nu al in een vroege fase ondersteuning. Dat voorkomt veel problemen en is veel efficiënter dan ingrijpen wanneer de situatie al in crisis is.

We helpen bij het verzamelen van bewijs, het dragen van de kosten die dit met zich meebrengt, het begrijpen van de procedure en het schrijven van deskundigenbrieven wanneer dat nodig is. Rechters erkennen Shiva inmiddels als deskundige partij en advocaten gebruiken onze verklaringen regelmatig in hun pleidooien. Ook zijn we aanwezig bij rechtszaken, zowel om het woord te voeren als om zichtbaar te maken dat iemand een netwerk heeft en werkt aan integratie.

Vroegtijdige ondersteuning voorkomt dat procedures vastlopen en dat mensen jarenlang in onzekerheid blijven. Het geeft rust en stabiliteit, waardoor deelnemers beter in staat zijn hun leven op te bouwen, hun gezondheid op peil te houden en trouw hun hiv-medicatie te nemen.

Overzicht doelgroepen van Shiva

Met het **programma P*E*E*R*S** ondersteunen we migranten, vaak vluchtelingen, met hiv/aids uit Afrika, het Caribisch gebied, het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA). Dit programma is onderverdeeld in:

- Positive Sisters – voor vrouwen.
Binnen deze groep is er *Soul Sisters* speciaal voor lesbische vluchtelingenvrouwen.
- Positive Brothers – voor mannen.
Binnen deze groep is er *Brothers go East* gericht op migrantenmannen uit de MENA-regio.

Het **programma Vangnet** is er voor alle mensen die leven met hiv en een uitgesproken zingelevingsvraag hebben of een bijkomende kwetsbaarheid, waaronder ook veel autochtone Nederlanders.

De programma's worden begeleid door zes **Shiva professionals** en zijn mogelijk dankzij de inzet van meer dan 150 **vrijwilligers**.

Programma P*E*E*R*S

Bij ShivaA werken we met krachtige mensen. Mensen die echter door een stapeling van problemen zijn vastgelopen. Door hen te ondersteunen creëren we ruimte om die kracht opnieuw te activeren, zodat ze weer voor zichzelf kunnen opkomen en hun leven herpakken. Ook in ons P*E*E*R*S programma komt dat nadrukkelijk naar voren.

De naam P*E*E*R*S staat voor Participatie, Empowerment, Eigenwaarde, Reproductieve & Seksuele gezondheid. Deze kernwaarden vatten precies samen wat onze aanpak inhoudt. Tegelijk verwijst het Engelse woord peer naar een 'gelijke'; iemand die zich in dezelfde situatie bevindt als degene die zij of hij ondersteunt.

In dit programma richten we ons op een van de meest kwetsbare groepen mensen met hiv/aids: migranten uit Afrikaanse landen, het Caribisch gebied en het Midden-Oosten. Vaak zijn zij als vluchteling naar Nederland gekomen en een deel moet hier zonder verblijfspapieren en vaste woonplek zien te overleven. Velen zijn zwaar getraumatiseerd en hebben problemen rondom acceptatie, (zelf)stigma en de behandeling van hiv/aids.

Zorgverleners weten vaak niet hoe ze deze groep de optimale zorg kunnen bieden. Het ontbreekt mensen niet alleen aan kennis over hiv, maar ook over de werking van de Nederlandse gezondheidszorg en wat er van hen als patiënt wordt verwacht. Eenmaal in Nederland belanden velen in armoede, kampen ze met ernstige gezondheidsproblemen en leven ze in onzekerheid over hun toekomst, in een land met een andere taal en cultuur.

Het taboe op hiv is groot en dit wordt vaak versterkt door religieuze overtuigingen die hiv zien als een straf van God, de voorouders of Allah. Het leidt tot een laag zelfbeeld, sociaal isolement en een gebrek aan motivatie om goed voor zichzelf en hun kinderen te zorgen. Onze aanpak is daarom intersectioneel: we kijken niet alleen naar hiv, maar naar de mens als geheel, met al haar en zijn uitdagingen en leefomstandigheden.

David, 45 jaar, uit Ghana. *"Ik leef nu al twaalf jaar met hiv en ik neem mijn medicatie tegenwoordig heel trouw. Maar dat is niet altijd zo geweest. In het begin ben ik een paar keer gestopt, nadat er voor mij een gebedsdienst was gehouden. Ze baden voor me en zeiden: 'Je bent vrij!' En ik geloofde dat. Ik voelde me ook echt even genezen. Maar drie maanden later was ik bijna dood. Ik heb me jarenlang schuldig gevoeld. Niet alleen tegenover God, maar ook tegenover mezelf. Ik dacht altijd: óf ik vertrouw op God, óf ik vertrouw op pillen. Niemand vertelde me dat het allebei tegelijk kon.*

Totdat ik mijn Positive Brother ontmoette. Hij hielp me om anders naar mijn geloof te kijken. Nu zie ik de medicijnen als een instrument van God. God geneest mij elke dag. Via de handen van dokters, via de wijsheid van de wetenschap, en via die ene pil die ik elke ochtend neem."

Rolmodellen en vertrouwenspersonen

We noemen onze peers Positive Sisters en Positive Brothers. Het zijn migranten met hiv die dezelfde culturele achtergrond delen en dezelfde taal spreken (meer dan 60 talen) als de personen – maatjes – met wie ze worden gematched. Als ervaringsdeskundigen fungeren zij als rolmodellen en vertrouwenspersonen en bieden ze een veilige, begripvolle ruimte waarin de mensen die zij bijstaan kunnen groeien in veerkracht en zelfvertrouwen. We noemen ze Sisters en Brothers, omdat ze een nieuwe familie zijn. Je bent niet meer alleen, je hoort opeens ergens bij.

Waardevolle aanvulling op de professionele zorg

De ondersteuning is intensief. De peer spreekt het maatje iedere week telefonisch en het koppel ontmoet elkaar maandelijks, in de regel voor een periode van twee tot drie jaar. Peers vormen een waardevolle aanvulling op de professionele zorg. Ze slaan een brug tussen de Nederlandse samenleving en hun eigen gemeenschap en laten zien dat een leven met hiv/aids ook een goed leven kan zijn. De peers zelf ontvangen ook intensieve coaching door de Shiva professionals, zodat zij goed kunnen omgaan met de soms extreme situaties van hun maatjes én er aandacht is voor hun eigen welzijn.

Wanneer een maatje klaar is voor de volgende stap wordt deze onderdeel van de Shiva community. De community vormt een sterk sociaal netwerk waarbinnen deelnemers elkaar regelmatig ontmoeten en contact met elkaar hebben. Hiermee wordt voorkomen dat iemand terugvalt in isolement en kan diegene de peer weer loslaten, zodat die een nieuw maatje kan begeleiden.

Gelijkwaardigheid en wederkerigheid

Centraal in ons programma staan gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Mensen die ervaren hebben hoe waardevol het is om een peer te hebben, krijgen de kans om zich te ontwikkelen en later zelf vrijwilliger te worden. Zo groeit er op een natuurlijke manier een gemeenschap, waarin mensen hun eigenwaarde versterken door voor elkaar te zorgen. Daarmee sluiten we aan bij de familie-cultuur in hun thuislanden.

Momy: "Mijn maatje Amina was hoogzwanger. Ze kon ieder moment bevallen, maar ze had bijna niks in huis voor de baby. Ik vertelde dat aan een andere Positive Sister. Nou, die hoefde ik niks uit te leggen. Ze ging meteen kijken wat ze zelf nog had. Even later stuurt ze foto's van spullen die ze thuis heeft liggen van haar eigen dochttertje: kleertjes, een draagdoek, een badje, alles.

De dag erna rijdt ze samen met haar man helemaal naar Amina om alles te brengen en te helpen het klaar te zetten. Amina begon gewoon te huilen en kon niet geloven dat iemand dit voor haar deed. Ze zat er helemaal doorheen. Het ziekenhuis had zelfs gezegd dat ze haar baby niet mee naar huis mocht nemen als ze de basisdingen niet had. Dat maakte haar zo verdrietig. Maar nu stond alles klaar. Vier dagen later werd de baby geboren. En niet veel later mochten ze samen naar huis.

Dat is wat ik zo bijzonder vind aan Shiva. Je bent familie. En familie is er voor elkaar."

Zowel binnen de organisatie als binnen het programma besteden we structureel aandacht aan kennisdeling en aan de ontwikkeling en betrokkenheid van de doelgroep. Zo zijn deelnemers ook eigenaar van het programma en blijft het aanbod goed aansluiten bij hun specifieke behoeften.

Resultaten in cijfers

In 2025 hebben wij alle geplande activiteiten van het P*E*E*R*S programma uitgevoerd. Op de volgende pagina de resultaten in cijfers.

P*E*E*R*S behaalde resultaten	Realisatie 2025	Planning 2025
Aantal bereikte migranten inclusief naasten	2.496	1.550
Matches		
Totaal	656	400
waarvan Vrouwen	342	
Mannen	314	
Matches doorlopend van vorig jaar	239	
Nieuwe matches via ziekenhuizen	108	
Matches via netwerk peers	309	
Contactmomenten peers met hun maatjes	13.120	8.000
Gecertificeerde peers		
Totaal	103	95
waarvan Positive Sisters	61	
Positive Brothers	42	
Aantal gemaakte vrijwilligersuren	23.422	
Trainingen		
Trainingen nieuwe peers	2 x 6 dagen	2 x 6 dagen
Nieuw gecertificeerde peers	20	16
Bijscholing / deelnemers	2 / 65	2 / 60
Community		
Community dagen / deelnemers	6 / 276	6 / 210
Deelnemers Family Day (alle doelgroepen)	114	70
Zelfregiegroepjes / deelnemers	24 / 122	17 / 80
Deelnemers App-groep professioneel begeleid	72	88
Deelnemers zelfregie App-groepen	41	70
Professionele crisis begeleiding	66	55

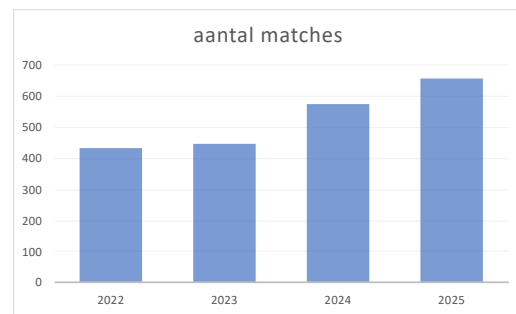
Matches

Igbo: *"When I hear I have it, I think: I will kill myself, this is no life."* De hiv-verpleegkundige vertelt over de Positive Brothers en Igbo zegt meteen ja. Hij ontmoet David die uit een buurland komt en blind is. *"This man is also from Africa, blind and positive, but he has a good life, a wife, children, work. And he helps me! Hmmm??? I will not kill myself then."* De week erop gaat hij met David mee naar een Brothersday. David haalt hem thuis op, want Igbo is nog nooit met de trein geweest. *"I saw different faces of different colours, they talk about how they see their own life with HIV. Normally, life with HIV, you are outcast; always afraid people will know your condition. Now there is happiness: I have future, I can live well like the others. The next appointment at the hospital I tell my nurse: 'My Positive Brother is better than the pills you give me!' We laugh happily together."*

In 2025 waren er in totaal 656 matches actief. Een deel van de matches komt tot stand in samenwerking met HIV-verpleegkundigen in de Nederlandse ziekenhuizen. Zij vertellen hun patiënten over Shiva en leggen het eerste contact. Daarnaast maken ook de Positive Sisters en Brothers connecties binnen hun eigen gemeenschap.

1. Aantal matches blijft groot

Na de sterke stijging van het aantal matches in 2024 zien we dat dit hoge niveau ook afgelopen jaar is doorgezet. Hiv-verpleegkundigen weten ShivA inmiddels structureel te vinden wanneer zij tegen de grenzen aanlopen van wat zij voor iemand kunnen betekenen. De vraag naar ondersteuning blijft daardoor onverminderd groot. Die aanhoudende vraag legt druk op onze capaciteit en financiering. Het blijft een voortdurende uitdaging om iedereen de begeleiding te bieden die nodig is.

In het jaarverslag van 2024 vertelden we al over de langlopende match tussen Chima en haar Positive Sister Touria. Afgelopen jaar was er een belangrijke ontwikkeling.

Chima verbleef in een AZC en worstelde, naast hiv, met andere ernstige gezondheidsproblemen. Lange tijd zag ze haar situatie als uitzichtloos. Ze stopte met haar medicatie en balanceerde op de rand van zelfmoord. Volgens het ziekenhuis waren de momenten met Touria het enige waar ze nog naar uitkeek.

Chima bracht elk tweede weekend bij Touria thuis door. Dat bracht kosten met zich mee, maar die vergoedde ShivA graag. De hiv-consulente zei: *“Touria zit ’s nachts aan haar bed, houdt haar hand vast als ze niet kan slapen van de pijn of van de angst. Ze is er écht voor haar. Voor Chima is deze band misschien wel levensreddend.”*

Afgelopen zomer kreeg Chima eindelijk haar verblijfsvergunning en vond ze een eigen woonplek. Voor het eerst kan ze nadenken over haar toekomst in Nederland. Maar ineens alleen wonen, na jaren van onzekerheid, is ook wennen. De twee vrouwen zien elkaar dan ook nog elk tweede weekend. De ene keer bij Touria, de andere keer bij Chima. Hun band blijft even belangrijk als altijd!

2. Uitbreiding van de Soul Sisters

De Soul Sisters bieden binnen ShivA een veilige en ondersteunende ruimte specifiek voor de groep lesbische en biseksuele vluchtelingenvrouwen met hiv/aids. Deze vrouwen komen uit landen waar op hun liefde hoge gevangenisstraffen of zelfs de doodstraf staat. Zij hebben te maken gehad met discriminatie, verstoting en geweld – ook door eigen familie en burens – en leefden vaak onder de voortdurende dreiging van ontvoering of moord. Velen hebben hiv opgelopen door ‘correctieve’ verkrachting, gedwongen huwelijken of seksueel geweld tijdens hun vlucht. Hun seksuele identiteit vormt daarmee een extra laag van taboe en angst boven op het leven met hiv.

Open kunnen zijn over wie je bent en hoe je je identificeert, is een essentiële voorwaarde om de moed op te brengen om ook je hiv-infectie actief in je leven te integreren. Het lesbisch-zijn voelt voor veel vrouwen als een ijzeren klem die eerst los moet komen, voordat er ruimte ontstaat voor vragen over leven met hiv/aids. De vrouwen verwoordden het zelf het best.

“I am always put in a box. Not here. You listen to me. I feel heard and whole.”
“This is a ground for us to open up, where we can talk about everything.”

In 2025 is de pool van getrainde lesbische Peers uitgebreid van één naar zes. Met deze gecertificeerde Soul Sisters werken we aan de verdere verbreding van de groep vrouwen die verantwoordelijkheid draagt voor het project.

Collega Everdien ontvangt na een bijeenkomst een berichtje van één van de Soul Sisters: *"Thank u so much, to give me Hope, to give Power inside me, I was dying inside, I was not happy. When I meet Shiva I come back alive again, I get family and I am strong and happy. I love you, my family."*

3. Brothers go East vraagt om aangepaste aanpak

In 2025 ging Brothers go East, onze groep voor mannen uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA), structureel van start.

Hiv en homoseksualiteit zijn in veel MENA-landen zwaar taboe en kunnen leiden tot sociale uitsluiting, eerwraak en zelfs levensgevaar. Anders dan in veel Afrikaanse landen, waar hiv vaker voorkomt, is de kennis over hiv en behandelmogelijkheden in deze regio zeer beperkt. Veel mannen kampen daarnaast met schaamte, schuldgevoelens en ernstige mentale gezondheidsproblemen. Met een aangepaste aanpak, toegesneden op hun cultuur kunnen we inspelen op de complexe problematiek en culturele context van deze groep.

De uitdagingen bij deze groep zijn anders dan bij de Afrikaanse en Caribische mannen. Veel deelnemers hebben te maken met diepgeworteld wantrouwen richting instanties, mede door de totalitaire regimes waaronder zij zijn opgegroeid. Vrijwel zonder uitzondering worstelen zij met suïcidaliteit, identiteitsverlies en desoriëntatie, vaak versterkt door het verlies van status na migratie. In hun land van herkomst hadden velen een hogere sociale positie, die zij in Nederland zijn kwijtgeraakt.

Hun herstelproces verloopt daardoor met pieken en dalen. Het hervinden van veerkracht, eigenwaarde en zelfrespect vraagt aanzienlijk meer tijd dan we tijdens de pilotfase hadden voorzien. Pas wanneer er voldoende stabiliteit is, kunnen deelnemers mogelijk doorgroeien naar een rol als Positive Brother.

Op basis van een uitgebreide evaluatie hebben we onze aanpak in 2025 aangepast.

- Inzet van ervaren Positive Brothers uit andere regio's
Het opleiden van mannen uit de MENA-regio tot Positive Brother blijkt op dit moment te vroeg. Daarom zetten we nu rolmodellen in die aansluiten bij hun leefwereld: theoretisch geschoolde homomannen uit Afrikaanse en Caribische gemeenschappen, met een niet-fundamentalistische moslimachtergrond. Zij blijken, ondanks hun andere herkomst, effectief inzetbaar wanneer zij de culturele gevoeligheden goed begrijpen.
- Intensieve professionele begeleiding
Naast de groepsbijeenkomsten bieden Shiva-professionals intensieve, individuele crisisbegeleiding. Deze ondersteuning blijft nodig totdat er voldoende Positive Brothers zijn die specifiek voor deze groep inzetbaar zijn.
- Een tussenstap richting empowerment (vanaf 2026)
We organiseren extra groepsbijeenkomsten specifiek voor de MENA-groep, naast hun deelname aan de algemene Brothers Days. Deze bijeenkomsten zijn bedoeld om stabiliteit te creëren, groei te bevorderen en wederzijdse steun te versterken. Op basis hiervan ontwikkelen we in 2026 ook een app-gebaseerde supportgroep.

4. Voorlichting voor zorgprofessionals

Op 28 oktober vond, vanuit de Nationale Hiv Alliantie met Shiva als mede-organisator, een bijeenkomst plaats over peer support gericht op zorgprofessionals uit hiv-behandelcentra. Tijdens deze bijeenkomst werd informatie gedeeld over de werkwijze en de meerwaarde van peer support in de ondersteuning van mensen met hiv. We zien dat dit soort bijeenkomsten bijdragen aan de bekendheid van ons aanbod onder zorgprofessionals en leiden tot meer doorverwijzingen.

We worden gebeld door een ziekenhuis. De hiv-consulent maakt zich grote zorgen over Fatila. Ze zit al lange tijd zonder verblijfsprocedure in een daklozenopvang voor ongedocumenteerden en die gaat binnenkort sluiten door nieuw kabinetsbeleid. De onzekerheid en stress drukken zwaar op haar. Fatila voelt zich depressief, verwaarloost zichzelf en neemt haar hiv-medicatie niet meer goed in. De consulent vraagt of haar voormalig Positive Sister Zainab iets kan betekenen. Zainab neemt weer contact op en nodigt Fatila bij haar thuis uit. Even weg uit de uitzichtloze situatie waarin ze zit. Ze doet ook haar best om Fatila mee te krijgen naar een I Love My Life-dag, zodat ze andere vrouwen kan ontmoeten. Dat lukt. Langzaam maar zeker krijgt Fatila weer wat vertrouwen in zichzelf en in de toekomst. Ze raakt gemotiveerd om beter voor zichzelf te zorgen en haar behandeling weer serieus te nemen. De volgende stap is het opnieuw opstarten van de procedure voor een verblijfsvergunning. Shiva neemt daarvoor contact op met de opvang waar Fatila verblijft en samen wordt het traject weer in gang gezet. Enkele weken later belt het ziekenhuis opnieuw. Ze zien duidelijk verschil: Fatila volgt haar behandeling weer beter en maakt een sterkere indruk. Ze voelt zich gesteund. Hopelijk is er binnenkort nog meer goed nieuws over haar toekomst.

Trainingen

In 2025 vonden er opleidingstrajecten voor nieuwe peers plaats. Deze waren hard nodig om het hoge aantal matches te kunnen blijven ondersteunen en om peers te vervangen die afscheid namen. Al blijven veel vrijwilligers jarenlang actief, van onze eerste groep Positive Sisters uit 2011 is nog altijd 60% actief vrijwilligster.

Dankzij de nieuwe lichting peers waren er afgelopen jaar voor het eerst meer dan 100 gecertificeerde peers actief. Samen spreken zij meer dan 60 talen, komen uit alle delen van Afrika en het Caribisch gebied en wonen verspreid over alle 12 provincies in Nederland.

1. Training voor nieuwe peers

In april, mei en juni volgden 14 vrouwen de zesdaagse training tot Positive Sister. Tien van hen ontvingen het certificaat, onder wie vijf Soul Sisters.

In september, oktober en november vond de zesdaagse training voor Positive Brothers plaats. In totaal werden 12 mannen getraind, van wie er 10 zijn gecertificeerd.

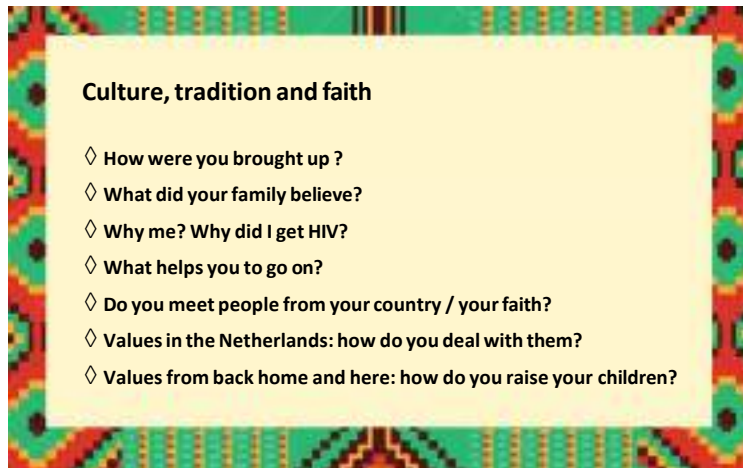
Samen leverden deze trajecten 20 nieuwe gecertificeerde peers op. Dit is een belangrijk resultaat gezien de voortdurende groei van het aantal matches.

De vrouwen en mannen die het certificaat niet behaalden, waren er nog niet aan toe om anderen te begeleiden of merkten dat deze rol niet goed bij hen past. Wanneer ze dat willen kunnen ze op een later moment weer meedoen met de training.

2. MatchGuide tijdens trainingen

De MatchGuide is ons zelfontwikkelde handboek voor peers. Het helpt Positive Brothers en Sisters om belangrijke, maar soms gevoelige onderwerpen op een veilige manier bespreekbaar te maken. Het handboek geeft structuur en een natuurlijke opening voor een gesprek: "Kijk, dit staat hier. Laten we het er eens over hebben."

Het idee voor de MatchGuide ontstond in 2022 bij de Positive Brothers. Zij waren enthousiast en namen zelf het initiatief om de gids te ontwikkelen. Het gebruik ervan verbeterde de kwaliteit van de matches bij mannen aanzienlijk. Toen de Positive Sisters hiervan hoorden, wilden zij direct een eigen versie. En die is er gekomen.

Eén van de thema's uit de MatchGuide

In 2025 is de MatchGuide volledig geïntegreerd in de trainingen en vormt hij de leidraad voor alle oefeningen. Daardoor kregen de trainingen meer eenheid en raken nieuwe Positive Sisters en Brothers vanaf het begin vertrouwd met het werken met de MatchGuide in hun peer-werk.

3. Bijscholing

In oktober vond de jaarlijkse bijscholing plaats voor de al actieve Positive Sisters. In de ochtend was er ruimte voor het delen van succesverhalen. Dit bood op een positieve manier aanknopingspunten voor onderlinge intervisie. Door ervaringen te delen, krijgen nieuwe Positive Sisters een realistisch beeld van wat zij in de praktijk kunnen tegenkomen en bij wie ze terechtkunnen voor advies. Mooi om te zien was hoe trots de ervaren Positive Sisters waren dat enkele vrouwen die zij ooit begeleidden inmiddels zelf zijn uitgegroeid tot gecertificeerde peers.

In de middag stond het werken met de MatchGuide centraal. Hoe gebruik je deze in het contact met je maatje, hoe kies je thema's, en hoe maak je lastige onderwerpen op een veilige en respectvolle manier bespreekbaar. De Positive Sisters die niet bij de bijscholing konden zijn, hebben tijdens de *I Love My Life* dagen extra uitleg gekregen over het werken met de MatchGuide.

Een Positive Sister vertelt hoe de bijscholing haar heeft geholpen.

"Ik begon vaak met: 'Hoe gaat het met je?' en dan zei iemand 'Goed', en dan wist ik niet hoe ik verder moest. Tijdens de bijscholing kozen we een thema uit de MatchGuide dat we lastig vonden, voor mij was dat seksualiteit en hiv. We bespraken waarom ik dat moeilijk vond, waarom het tóch belangrijk is om die vragen te stellen en hoe ik het mezelf makkelijker kan maken. Door de tips van anderen ben ik echt over mijn drempel heen."

ShivA community activiteiten

Yonathan, 17 jaar: *“Tijdens het kennismaken zat ik naast Dumphy. Hij vertelde dat hij al 33 jaar met hiv leeft. Ik dacht echt: huh, kan dat? Ik wist niet eens dat iemand zó lang met hiv kon leven. Hij zei grijnzend dat ik me geen zorgen hoeft te maken en dat ik later net zoveel grijze haren krijg als hij. Ik moest zo lachen. Ik vind het nog steeds bijzonder. Het geeft me hoop. Als hij dit kan, dan kan ik het ook.”*

De ShivA community activiteiten vormen een essentieel onderdeel van het P*E*E*R*S-programma. De bijeenkomsten bieden een veilige plek waar deelnemers het taboe doorbreken om open te zijn over hun hiv. Daarnaast helpen de bijeenkomsten sociaal isolement te voorkomen na afronding van een match. Zo krijgt de Positive Sister of Brother weer ruimte om iemand anders bij te staan.

Bij de bijeenkomsten draait het om het delen van kennis en om het opbouwen van een sociaal netwerk. Dit is erg belangrijk voor mensen uit culturen waarin de gemeenschap de basis is van het leven. De community dagen worden met zorg samengesteld, met gerichte workshops en activiteiten die openheid stimuleren en het gemeenschapsgevoel versterken. Steeds vaker organiseren Positive Sisters en Brothers zelf de workshops.

1. ShivA Family Day

De ShivA Family Day vond in augustus plaats en alle mensen die bij ShivA betrokken zijn, waren uitgenodigd: migrantenvrouwen en -mannen en de autochtone deelnemers aan retraites en Vangnet. Deze gezamenlijke dag ontstond deels uit noodzaak, omdat er in 2025 onvoldoende budget was voor aparte weekenden voor migrantenmannen en -vrouwen, maar ook uit een al langer bestaande wens om elkaar in bredere samenstelling te ontmoeten en het gevoel van één ShivA-familie te versterken.

Coen (67): *“Ik ken ShivA van lang geleden, van de retraites. Mooie herinneringen. Wat is ShivA gegroeid, zeg. Bij de migranten waren toen eigenlijk alleen vrouwen. Nu zie ik zoveel mannen. Zelfverzekerde mannen. Afrikaanse mannen zelfs; die waren er vroeger nergens in de hiv-community. Echt ongelooflijk. ShivA is een echte familie, met inmiddels drie generaties, van tieners tot ouderen. En zelfs na vijftien jaar hoorde ik er nog helemaal bij. Hartverwarmend.”*

Deze opzet past goed bij de manier waarop ShivA werkt aan empowerment. Eerst binnen de eigen veilige groep, daarna in een tweede fase over de eigen grenzen heen. De Family Day, met een grote diversiteit

aan deelnemers met hiv, zowel allochtoon als autochtoon, bood daarvoor een uitstekende gelegenheid. Het was een kans om elkaar te verrijken, van elkaar te leren en de mens achter het verhaal te zien.

Tijdens de dag waren er verschillende laagdrempelige activiteiten. Denk aan een schilderworkshop en samen salade maken. Deze toegankelijke vormen van samenzijn brachten deelnemers met uiteenlopende achtergronden op een natuurlijke manier met elkaar in contact.

“We stonden samen groenten te snijden en begonnen te praten over iets simpels: de kwaliteit van de tomaten in de Nederlandse supermarkt. Voor ik het wist, ging het gesprek langzaam richting het leven in een AZC en zelfs de Nederlandse politiek. Iedereen deelde ervaringen, tips en zorgen. Het ging vanzelf, zonder strakke agenda en zonder dat het zwaar werd. Dat was echt bijzonder.”

Waar vrouwen- en mannendagen normaal gesproken regionaal en gescheiden plaatsvinden, ontstond nu ruimte voor nieuwe verbindingen. Een vrouw vertelde: *“Ik heb vier personen uit mijn land ontmoet. Ik heb de hele dag niet meer gedacht aan hiv.”* Ook ontstonden er waardevolle dwarsverbanden, bijvoorbeeld tussen deelnemers uit het P*E*E*R*S-programma en Vangnet. Voor de Soul Sisters had de dag een extra bijzondere betekenis. Eén van hen presenteerde het programma, prachtig uitgedost als Drag King, en was daarmee zichtbaar als krachtig rolmodel voor de groep.

Susan: “O, that Family-Day, that was so, so wonderful for me. That is the most beautiful day of my summer. I met Light and she speaks my language! Most people from Uganda who fled to Netherlands are from the South. We are both from the North. For the first time I can speak my language and now she calls me in my language and asks: how are you, my sister! Come visit me and we eat our food together. Yes, this is really Family!”

2. Positive Sisters

In het najaar organiseerden we twee I Love My Life-dagen voor vrouwen. In totaal namen 86 vrouwen deel, samen met meer dan 20 kinderen. Voor 15 vrouwen was dit hun eerste keer. De deelneemsters kwamen uit 22 landen en waren onder behandeling in 18 verschillende ziekenhuizen. Tijdens de bijeenkomsten waren er workshops over onder meer de ‘overgang en hiv’, ‘rouw en veerkracht’, vrouwelijke genitale verminking, ‘burgerschap en democratie’ en slow-sports.

Workshop overgang en hiv

“Van de sportworkshop werd ik echt blij. Ik weet dat ik iets moet doen voor mijn gezondheid en om af te vallen. Hier leerde ik oefeningen die ik gewoon thuis kan doen en kreeg ik goede tips. Het was zó leuk om te doen; dat had ik echt niet verwacht.”

Een vaste traditie tijdens deze bijeenkomsten is de *chain of hope*. De vrouwen gaan daarbij op volgorde staan van het aantal jaren dat zij met de diagnose hiv/aids leven. Voor nieuwkomers, die vaak vooraan in de rij staan, maakt dit in één oogopslag zichtbaar dat er nog een heel leven voor hen kan liggen. Tijdens de twee I Love My Life-dagen telden de jaren die de aanwezige vrouwen samen met hun diagnose leven voor de eerste keer op tot meer dan 1.000 jaar.

Een aanwezige hiv-verpleegkundige zei na afloop: *“Ik keek vandaag echt mijn ogen uit. Ik ben nog maar net gestart in het ziekenhuis, maar merk nu al hoe lastig het voor sommige patiënten is om zich in de spreekkamer open te stellen. Hier zijn mensen juist heel open en vrolijk, en er zijn zóveel deelnemers. Ik kijk ernaar uit om vaker met ShivaA samen te werken.”*

Voor veel deelnemers is het eerste bezoek aan een ShivaA activiteit echt een grote en spannende stap. Zo ook voor Semhar.

Semhar vindt het moeilijk om contact te leggen, omdat ze vooral haar moedertaal Tigrinya spreekt. *“Mijn hiv-verpleegkundige heeft me meegenomen naar deze dag. Ik was zenuwachtig. Ik wist niet wat ik zou aantreffen en ik voelde me in het begin zó verlegen. Ik stond een beetje aan de zijkant, bang dat ik niemand zou begrijpen. Maar toen kwamen Zainab en Tahia naar me toe. Twee vrouwen met een hoofddoek, net als ik. Ze lachten, pakten mijn hand en begonnen rustig tegen me te praten. Ze waren zó warm. Door hen voelde ik me meteen veiliger, alsof ik niet meer alleen was. Aan het eind van de dag ging de muziek aan. Zainab liep naar de DJ en vroeg een nummer aan in het Tigrinya. Speciaal voor mij. We hebben samen gedanst, en ik kon niet meer stoppen met lachen.”*

De Positive Sisters spelen een belangrijke rol bij het begeleiden van hun maatje richting een bijeenkomst.

Bessy bezocht voor het eerst een I Love My Life-dag. *“Mijn Positive Sister zei steeds: ‘Kom nou mee, kom nou mee.’ Uiteindelijk is ze helemaal omgereden - meer dan een uur - om mij op te halen. Ja, toen kon ik natuurlijk geen nee meer zeggen. Maar toen we aankwamen, durfde ik niet uit te stappen. Ik dacht alleen maar: Wat als er iemand uit mijn land is? Wat als ze horen dat ik hiv heb? Ik verstijfde gewoon. Mijn Positive Sister bleef gelukkig heel rustig. Ze bleef naast me zitten, praatte zachtjes tegen me en stelde me gerust. Eenmaal binnen raakte ik al snel in gesprek met een vrouw. Dat hielp. Ik voelde me langzaam wat meer op mijn gemak. We gingen samen naar een workshop en op een gegeven moment vroeg ze waar ik vandaan kom. Blijkt dat we uit hetzelfde land komen! Ik was zó blij. Ik was helemaal vergeten dat ik daar eerst zo bang voor was. We hebben telefoonnummers uitgewisseld en we bellen elkaar nu regelmatig.”*

Aandacht voor vrouwelijke genitale verminking

In 2024 hebben we de eerste stappen gezet om het zware taboe rondom vrouwenbesnijdenis, ofwel vrouwelijke genitale verminking (VGV) te doorbreken. In 2025 zijn we daarop verdergegaan. Dat is hard nodig. De helft van de vrouwen bij ShivaA is besneden. Naast het leven met hiv ervaren zij de gezondheidsschade en psychische gevolgen hiervan. Bij sommigen is het ook de veroorzaker van hun hiv-infectie.

Tijdens de twee I Love my Life-dagen is uitgebreid aandacht besteed aan VGV. In totaal hebben 24 vrouwen deelgenomen aan deze vervolg workshop, waarvan de helft voor de eerste keer. Waar in 2024 de workshop nog alleen door een ShivaA professional en een consulente van de GGD werd georganiseerd, waren nu vier Positive Sisters betrokken. Zij hebben met het delen van hun eigen verhaal de workshop

echt verrijkt. Zij zijn rolmodellen in wording wat erg belangrijk is om dit onderwerp blijvend bespreekbaar te maken.

Nu het taboe kleiner is geworden, hebben we het ook steeds vaker over het daadwerkelijk vinden en organiseren van hulp. Vragen die centraal staan zijn: Welke zorg is er? Waar vind je die? Hoe vraag je hulp? We begeleiden vrouwen bij dit proces en bij de emoties die daarbij loskomen. In 2025 hebben we ons netwerk uitgebreid met gespecialiseerde medewerkers van de GGD, zodat we vrouwen die dat willen gericht kunnen doorverwijzen naar passende zorg.

Ook juridische voorlichting is een vast onderdeel. Vrouwenbesnijdenis is in Nederland strafbaar. Kennis hierover helpt vrouwen om hun dochters te beschermen en het gesprek aan te gaan binnen hun familie en gemeenschap.

Positive Sister Khadisha vertelt: "Ik ben toch zo blij dat ik bij de workshop geweest ben. Ik wist helemaal niet dat het mogelijk is om dat stuk - je weet wel, dat wat weg is - dat je dit kunt laten herstellen! Dan zou ik me eindelijk weer héél voelen. Als de dokter een vrouw is, dan durf ik dat misschien wel te vragen.

Maar weet je wat het allermooiste is? Ik heb met mijn familie gepraat, over de meiden. Al heel veel jaren zijn mijn dochters in de zomer niet meegegaan naar ons land, want ik heb altijd gezegd: dan vieten we een groot feest voor jullie. Op de een of andere manier wisten ze dat dit over de besnijdenis ging. Door de workshop wist ik nu hoe ik dat aan kan pakken. En het heeft echt gewerkt. Ik heb met mijn familie gepraat en mijn dochters beloofd dat ze niet besneden worden. Deze zomer zijn we voor het eerst samen naar onze familie gegaan!"

Vanuit de gespecialiseerde GGD-zorg horen we hoe bijzonder het is dat vrouwen hierover durven spreken. Voor veel zorgverleners is het erg moeilijk om de getroffen vrouwen te bereiken. Dat het binnen Shiva wél lukt, wordt als spraakmakend gezien. Binnen de hiv-zorg was men zich er überhaupt niet van bewust dat zoveel vrouwen met hiv hier mee te maken hebben. Deze bewustwording en hoe daarmee om te gaan willen we komende jaar verder uitbreiden.

Nieuwe workshop burgerschap en democratie

Bij Shiva merken we dat veel deelnemers weinig weten over hoe het Nederlandse politieke systeem werkt. Dat is een gemis, omdat politieke besluiten vaak direct invloed hebben op hun leven. Hoe beter zij begrijpen hoe het systeem in elkaar zit, hoe beter zij hun eigen positie kunnen inschatten, hun stem kunnen laten horen en hun gemeenschap kunnen vertegenwoordigen.

Rond de verkiezingen van 2025 hebben we daarom extra aandacht besteed aan burgerschap en democratie. In workshops gaven we uitleg over het politieke systeem, de scheiding der machten en de rol van een onafhankelijke rechtspraak. We lieten zien waar deelnemers informatie kunnen vinden over verkiezingen, stemrecht en partijstandpunten, onder andere via toegankelijke apps en websites. Voor wie mocht stemmen, legden we stap voor stap uit hoe stemmen praktisch werkt.

"Eerlijk gezegd dacht ik altijd: mijn stem telt toch niet. In Afrika heb ik dat zo ervaren. Na verkiezingen veranderde er nooit iets. Ik heb al jaren een Nederlands paspoort, maar ik had nog nooit gestemd. Bij de inburgering leerde ik wel hoe het hier werkt, maar ik had nog zoveel vragen. Ik durfde ze ook niet altijd te stellen. Daarom was ik zo blij met de workshop bij Shiva. Alles werd rustig uitgelegd. Nu let ik veel beter op het nieuws en kijk

zelfs 'Nieuws in gewone taal'. Deze keer heb ik voor het eerst gestemd. Het voelt alsof ik nu echt meedoe."

Vooraf voor meer ervaren deelnemers en vrijwilligers was deze workshop waardevol. We proberen hen steeds iets nieuws te bieden, zodat zij hun kennis blijven vergroten en hun binding met de Nederlandse samenleving verder versterken. Weer een stukje omhoog op de participatieladder!

3. Soul Sisters

In februari en juli vonden empowerment-weekenden plaats voor de Soul Sisters. Waar in 2024 de nadruk nog sterk lag op het doorbreken van het taboe op lesbisch-zijn, ontstond in 2025 ook ruimte om nadrukkelijker stil te staan bij het leven met hiv. Thema's als (seksuele) gezondheid, medicatie en het integreren van hiv in het dagelijks leven kwamen uitgebreid aan bod. Er werd gesproken over vragen als: hoe draag je zelfstigma mee in je lichaam, wat is er veranderd in je lichaam sinds je hiv hebt en medicatie gebruikt en hoe zorg je extra goed voor je lichaam? Met onder meer yoga werkten we aan een positieve relatie met je eigen lichaam en het verminderen van stress. Tijdens het tweede weekend in juli werd al zichtbaar hoezeer de onderlinge veiligheid en vertrouwelijkheid waren gegroeid. Vrouwen deelden persoonlijkere ervaringen en zochten actiever steun bij elkaar.

Tegelijkertijd werd duidelijk dat twee thema's om blijvende en gerichte aandacht vragen. Allereerst de hoge mate van stress waarmee veel vrouwen leven. Zij dragen een stapeling van kwetsbaarheden: leven met hiv, leven als lesbische vrouw, verblijf in een AZC en vaak armoede en onzekerheid over hun verblijfsstatus. Daarnaast heeft vrijwel iedere vrouw te maken gehad met seksueel geweld of misbruik, zowel in het land van herkomst als tijdens de vlucht. Stressreductie, informatievoorziening en het verder doorbreken van taboes vormen daarom een belangrijke kern van het programma. Open praten over hiv in een veilige omgeving geeft meer rust en acceptatie en versterkt zelfwaarde en zelfrespect en daarmee de motivatie voor medicatietrouw.

Over de invloed van stress en hoe belangrijk het is om dat te kunnen uiten vertelt Kandeh.

Kandeh: "Iedereen ziet mij als een sterke vrouw. Ik ben getraind als Positive Sister, dus ik steun bij Shiva andere vrouwen en ik leer ze hoe belangrijk het is om je medicatie te nemen en goed voor jezelf te zorgen. Maar soms... soms wordt het mij ook gewoon te veel. Door alle onzekerheid over mijn verblijfsprocedure en de zorgen om mijn dochter kon ik een week lang niet eten. Ik nam mijn medicijnen niet. Ik voelde me leeg en uitgeput. Het fijne is bij Shiva kan ik dat gewoon zeggen. Ik hoef niet bang te zijn dat iemand boos wordt of zegt dat ik het verkeerd doe. Ik krijg steun. Ze luisteren. En daardoor kan ik weer verder."

Tijdens het weekend vertelde Diara hoe groot de impact van stress op haar zelfbeeld is. En hoe een klein gedeeld moment kan helpen om dat langzaam te doorbreken.

Diara: "Ik heb nog af en toe contact met mijn vriendin, die ik moest achterlaten toen ik mijn land ontvluchtte. Als ik haar nu een foto van mezelf stuur, gelooft ze soms niet dat ik het ben. De stress heeft me echt veranderd. Dat doet pijn. Ik kijk naar oude foto's van thuis en denk: kijk... daar straal ik nog." Tijdens een wandeling komen de vrouwen langs een klein prieeltje in het bos waar de zon vol op schijnt. Ze nemen de tijd om er mooie

foto's van elkaar te maken. "Op deze foto herken ik mezelf weer een beetje. Ik zie iets terug van wie ik was. Dat maakt me blij. Deze ga ik zeker met haar delen."

Tien Soul Sisters bij de Amsterdam Pride, de ultieme ervaring van Vrijheid, Trots en Eigenwaarde.

4. Positive Brothers

In 2025 vonden twee goedbezochte Brothers Days plaats, elk met een eigen thema dat aansloot bij de vragen en ervaringen van de deelnemers.

Juni: Geloof en hoop in een nieuw land

In juni hadden 52 mannen zich aangemeld. Door stakingen in het openbaar vervoer konden sommigen helaas niet komen, maar alsnog waren er 41 deelnemers aanwezig. We zien dat het hoge aantal deelnemers zich blijft voortzetten.

Het thema van deze dag was 'Geloof en hoop in een nieuw land'. Dit sluit nauw aan bij wat we in de praktijk steeds opnieuw zien. Veel mannen komen met hun geloof naar Nederland, maar laten het hier in eerste instantie los. Dat voelt bevrijdend, maar later ontstaat er toch een gemis. Wat volgt is een zoektocht naar een nieuwe, passende vorm van hun oude geloof of dat nu islam, christendom of vooroudergeloof is.

Denzel: *"Ik begrijp dat niet. Jij zegt dat God Liefde is en van ons allemaal houdt. Ja, dat wil ik ook wel geloven. Maar ik heb nu 33 jaar hiv. En ik leef nog wel, ik ben zelfs opa. Maar ik heb zóóó veel mensen zien sterven aan AIDS back-home. Iedereen is gewoon dood. Waarom heeft God dat niet tegengehouden als hij van iedereen houdt? Zij hebben zo ongelooflijk intens gebeden en toch heeft God hen niet gered. Dat is toch niet fair?!"*

Tendai: *"Zeg eens, waarom leef jij dan nog wel?"*

Denzel: *"Nou, ik neem mijn medicijnen, toch?"*

Tendai: *"Weet je, ik geloof ècht dat God van ons allemaal houdt. Van iedereen. Maar als jouw vrienden wel gebeden hebben maar hun medicijnen niet genomen, dan staat God toch met lege handen? God heeft de dokters de wijsheid gegeven om goede medicijnen te maken. Als ik bid, zeg ik juist daarvoor dank."*

Tijdens de workshops werd onderzocht hoe je een nieuwe basis kunt vinden die past bij wie je bent, bij je leven met hiv en bij het wonen in een vrij land als Nederland. Het thema raakte ook aan het verlies van status dat veel mannen ervaren. Hun verwachtingen van een nieuw leven in Nederland zijn groot, maar eenmaal in een AZC merken ze dat ze helemaal onderaan moeten beginnen.

Het middagprogramma, onder leiding van een Positive Brother, bood daarom ook perspectief: een realistischer beeld van wat hier mogelijk is, en hoe je stap voor stap je leven weer in handen kunt nemen. Deelnemers kregen ondersteuning om hun eigen kracht terug te vinden en zelf hun problemen aan te pakken.

Aan het einde van de dag was er ruimte voor ontspanning en verbondenheid. Er werd veel gedanst en muziek uit Afrika, het Midden-Oosten en het Caribisch gebied bracht herkenning en vreugde. De bijeenkomst werd afgesloten met een liefdevol bereide maaltijd, verzorgd door een van de Positive Sisters uit de Shiva-family.

December: terugblikken en vooruitkijken

Eind december vond de tweede Brothers Day plaats. Er waren 47 mannen aanwezig, afkomstig uit uiteenlopende culturele, taalkundige en religieuze achtergronden.

Het thema was 'Op weg naar 2026 - Op goed vertrouwen'. Dit thema gebruiken we bewust al enkele jaren aan het einde van het jaar. Deelnemers kijken graag samen terug op de stappen die zij hebben gezet en vooruit naar de richting die zij willen inslaan. Dit helpt hen om motivatie op te bouwen.

In de uitwisseling kwam sterk naar voren hoe belangrijk vertrouwen is: vertrouwen in zichzelf, in elkaar en in de toekomst. Nieuwe deelnemers gaven aan dat zij zich welkom en gerespecteerd voelden en Shiva ervaren als een veilige gemeenschap waar privacy en vertrouwen serieus worden genomen. Dat gaf hen de ruimte om zich open te stellen.

We besteden tijdens deze bijeenkomsten ook aandacht aan de langjarige deelnemers en Positive Brothers. We zorgen ervoor dat het programma voor hen interessant blijft en dat er altijd iets nieuws te leren valt. Tegelijkertijd stimuleren we hen om verantwoordelijkheid te nemen, door te groeien, een rolmodel te zijn en nieuwkomers actief op te nemen in de groep. Zo ontstaat echte uitwisseling en blijven mensen langdurig betrokken.

Een feestelijk moment aan het einde van de dag was het uitwisselen van Sinterklaascadeaus. Iedere deelnemer had een cadeau meegenomen, met daarbij een persoonlijke wens voor het nieuwe jaar. De mannen horen over Sinterklaas bij de inburgering en konden het hier voor het eerst samen vieren.

5. Brothers go East

Tijdens beide Brothers Days waren ook mannen uit de Brothers go East-groep aanwezig. Voor hen werd in juni een aparte workshop georganiseerd, geleid door Amadou Sow. Hij is trainer en begeleider met expertise in islam en interculturele en religieuze communicatie. Het centrale thema van zijn workshop was hoe je in Nederland kunt leven als hiv-positieve homo, in een vrij land dat zo anders is dan de gesloten en strenge context waarin velen zijn opgegroeid.

Er kwamen diep persoonlijke en praktische vragen naar voren: hoe ga je om met de angst voor afwijzing door familie of gemeenschap? Hoe vind je je plek als hiv-positieve homo in Nederland? Wat betekent vrijheid voor mij, en hoe past dat binnen mijn geloof? Hoe kan ik veilig daten? En is het mogelijk om moslim én homo te zijn zonder jezelf te verliezen? Deelnemers luisterden en deelden hun eigen ervaringen.

De mannen discussieerden over de botsing tussen hun culturele en religieuze achtergrond en de vrijheden die zij hier ervaren. Allen komen uit landen waar homoseksualiteit strafbaar is, sommigen zijn verstoten door hun familie of hebben geliefden verloren door oorlog. Voor velen was het de eerste keer dat ze zonder schaamte spraken over hun hiv-status of hun gevoelens voor mannen.

Yusuf is 28 jaar oud en komt uit Syrië. Hij is nu drie jaar in Nederland. In zijn thuisland moest hij zijn gevoelens verbergen. Toen hij 24 was, werd hij gearresteerd nadat hij met een andere man was betrapt. Na zijn vrijlating wist hij dat hij moest vluchten. In Nederland kreeg hij asiel, maar het schuldgevoel, de schaamte en de angst voor afwijzing bleven. Een paar maanden geleden kreeg hij de diagnose hiv-positief. Dat was een klap: "Ik dacht, dit is mijn straf van Allah," vertelde hij.

Tijdens de workshop sprak Yusuf voor het eerst over zijn innerlijke strijd tussen zijn geloof, zijn geaardheid en zijn hiv-status. Tranen kwamen toen hij zei: "Ik wil een goed moslim zijn, maar ook een gelukkig mens. Ik wil niet meer bang zijn voor wie ik ben." Yusuf voelde zich gehoord en gaf aan dat hij hoop putte uit het verhaal van andere broeders die met hun geloof en hiv leren leven in vrede. Na afloop zei hij zacht: "Misschien ben ik niet vervloekt. Misschien is dit mijn kans op een nieuw begin."

6. Bijeenkomsten in zelfregie-groepen

We stimuleren en faciliteren peers en hun maatjes om elkaar ook buiten de landelijke bijeenkomsten in kleine groepen te ontmoeten. Veel deelnemers hebben weinig of geen contact met hun eigen familie, waardoor Shiva voor hen voelt als een warme, alternatieve familie. Soms zijn de andere deelnemers binnen het Shiva-programma de enige mensen met wie zij betekenisvol contact hebben. De zelfregie-groepen zijn dan van grote waarde.

Deze groepjes organiseren zelfstandig bijeenkomsten, met ondersteuning van Shiva waar nodig. In 2025 vonden er 24 bijeenkomsten plaats met in totaal 122 deelnemers. Het laat zien hoe sterk de behoefte is aan onderlinge verbinding en hoe goed deze vorm aansluit bij de praktijk van het dagelijks leven.

Samen op bedevaart

De contacten die deelnemers bij ShivaA opbouwen, leiden steeds vaker tot eigen initiatieven. Mensen zoeken elkaar op, ondernemen activiteiten samen en bouwen zo verder aan hun netwerk en veerkracht. Zo deden twee moslima's samen een bedevaart. Ze voelen zich zo veilig en vertrouwd bij elkaar dat ze deze persoonlijke en spirituele reis samen wilden maken. Twee andere vrouwen, beide alleenstaande moeders, gingen met hun kinderen samen op vakantie.

Samen stekjes planten

Voor dit soort activiteiten ontvangen zij geen financiële ondersteuning van ShivaA, maar het zijn wel zichtbare resultaten van waar onze begeleiding uiteindelijk toe kan leiden. Deelnemers zetten zelf stappen uit de eenzaamheid, stijgen op de participatieladder en laten zien dat zij niet meer uitsluitend afhankelijk zijn van ShivaA. Het is precies het soort blijvende verandering waar we naar streven.

7. Digitale empowerment-groepen

Het Brothers-programma heeft een eigen WhatsApp-groep die onder begeleiding staat van een ShivaA-professional. Hierin delen de mannen waardevolle informatie: van gezondheidsadviezen en updates over behandeling tot praktische tips, zoals omgaan met energiekosten. De groep is daarnaast een plek voor onderlinge steun en uitwisseling. Deelnemers moedigen elkaar aan, stellen vragen en inspireren elkaar, wat zichtbaar bijdraagt aan hun zelfvertrouwen en persoonlijke ontwikkeling.

Naast deze hoofdgroep bestaan er zes regionale subgroepen, opgezet en geleid door getrainde Positive Brothers. Dankzij deze digitale structuur zien we dat veel mannen hun medische zorg serieuzer oppakken en bewuster met hun gezondheid bezig zijn.

Ook de Soul Sisters hebben een eigen appgroep, gecoördineerd door een ShivaA-professional. Het is een veilige en vertrouwde omgeving waar vrouwen elkaar ondersteunen, bijvoorbeeld wanneer iemand een beslissing van de IND ontvangt. Daarnaast wordt er informatie gedeeld en helpen de vrouwen elkaar om de stap te zetten naar deelname aan activiteiten.

8. Share the Power

Share the Power is een community-evenement voor mensen met hiv, hun partners, vrienden, familieleden en andere betrokkenen. Het wordt georganiseerd door onze alliantiepartner Hiv Vereniging. Vanuit ShivaA doen we er veel aan om met een grote groep aanwezig te zijn. Afgelopen jaar waren we er met maar liefst 87 deelnemers, bijna een derde van het totaal van zo'n 300 bezoekers. Mensen met zeer uiteenlopende achtergronden - en een gemene deler - ontmoetten elkaar op deze inspirerende dag. Het is bijzonder dat het lukt om een event te organiseren waarin de volledige breedte van de hiv-community in Nederland zichtbaar is.

Voor veel deelnemers is Share the Power dé plek om over hun eigen veilige muurtje heen te kijken en te ontdekken hoe divers de hiv-community is. Het opent ogen en geeft nieuwe perspectieven. Zoals iemand verbaasd zei: *"Hebben al die witte mensen hier echt ook hiv? Dat wist ik helemaal niet!"*.

Voor mensen die Shiva nog niet kennen, is het evenement bovendien een laagdrempelige manier om kennis te maken met ons werk. Zo verzorgden we opnieuw een workshop mini-retraite, waaruit verschillende nieuwe geïnteresseerden voortkwamen voor deelname aan de volledige retraites.

Ronald: *“Dit is een van de weinige plekken waar ook mensen zoals ik, die een partner met hiv hebben welkom zijn. Wij hebben onze eigen vragen en zorgen en die worden vaak vergeten. Vorig jaar kwam ik hier, dankzij Shiva, in contact met twee andere partners die het heel moeilijk hadden. We hebben toen lang met elkaar gesproken. Die herkenning... dat was zo’n opluchting. Vandaag zagen we elkaar weer. Het doet me goed dat Shiva ons de mogelijkheid geeft om hier aan te sluiten.”*

Vangnet: steun voor mensen zonder netwerk

Met het programma Vangnet ondersteunt Shiva vooral autochtone Nederlanders met hiv/aids die zoekende zijn rond levens- en zingevingsvragen en hierbij geen support vinden in hun naaste omgeving. Het programma biedt een veilige ruimte waarin zij, met professionele begeleiding, (weer) toegang tot hun eigen krachtbronnen kunnen vinden en daarmee kunnen werken aan aanvaarding van de realiteit. Het bestaat uit professionele individuele begeleiding, retraites en activiteiten rond armoedebestrijding. Vangnet is er voor iedereen in Nederland die naast hiv/aids een extra kwetsbaarheid heeft of specifieke vragen rond zingeving.

Professionele individuele begeleiding

1. Resultaten in cijfers

Individuele contacten behaalde resultaten	Realisatie 2025	Realisatie 2024
Totaal aantal gesprekken	717	972
Waarvan nieuwe contacten	30	41
Aantal mensen dat na meer dan twee jaar bij Shiva terugkeert voor ondersteuning	34	43

Roos was eerder actief bij Shiva. Nadat ze weer stevig op haar benen stond, werd het contact met anderen en met Shiva minder. Een rechtszaak zorgde ervoor dat dit veranderde. *“Enige jaren nadat ik bij Shiva was geweest kwam ik in een gewelddadige relatie terecht. Door de druk van mijn partner raakte ik helemaal geïsoleerd. Inmiddels was ik van hem gescheiden en had ik een rechtszaak aangespannen. Vanwege het geweld en misbruik wilde ik dat hij niet langer bij mij en de kinderen in de buurt mocht komen. Ik wist dat ik dit niet alleen kon. Daarom nam ik opnieuw contact op met Shiva. Inga van Shiva bood aan om met me mee te gaan naar de zitting. Eerst wilde ik dat echt niet. Ik schaamde me en dacht dat ik het zelf moest oplossen. Maar vlak voor de rechtszaak vroeg ik haar toch om te komen. Ik was zó opgelucht toen ik haar zag. Na afloop zaten we samen in de trein terug. We reden langs de stad waar een vrouw woont die ik nog van Shiva ken. We waren ooit goed bevriend, maar ik had het contact laten verwateren. Ineens dacht ik: ik wil die vriendschap terug. Ik pakte mijn telefoon, belde haar en we spraken meteen af om elkaar weer te zien. Het voelde zo goed om die stap te zetten. Toen de trein aankwam, vroeg ik Inga spontaan om met me mee naar huis te gaan. We aten samen en ik vertelde haar hoe blij ik was dat ik er niet alleen voor had gestaan. Later kreeg ik de uitslag van de rechtszaak. De rechter gaf me gelijk! En het eerste wat ik deed, was Inga bellen om het goede nieuws te delen.”*

Voor zieken, mensen met weinig sociale vaardigheden en mensen die door (zelf)stigma in extreem isolement verkeren, zijn groepsactiviteiten vaak onbereikbaar of (nog) te confronterend. Voor deze groep bieden we professionele individuele begeleiding. Die bestaat uit gesprekken of chats waarin zij in alle rust en vertrouwen met een professional van Shiva kunnen praten over de existentiële angsten en twijfels die voortkomen uit hun confrontatie met hiv/aids. Onze geestelijk verzorgers en counselors begeleiden deze mensen stap voor stap naar meer zelfacceptatie, eigenwaarde en een positievere levenshouding. Dit is van groot belang voor hen die met niemand kunnen of durven praten over hun situatie. Het gaat daarbij om:

- mensen uit gesloten gemeenschappen (zoals dorpen, binnenschippers, Nederlandse fundamentalistische kerken en moskeeën);
- mensen met een psychische of verstandelijke beperking;
- familieleden en nabestaanden van mensen met hiv/aids;
- geïsoleerde vrouwen;
- de eerste generatie mensen met aids, die nu oud en vaak ziek zijn.

Dankzij de professionele ondersteuning krijgen mensen de handvatten om beter met hun situatie om te gaan en met meer vertrouwen in het leven te staan.

Bart (41) leeft al jaren met hiv en draagt daarnaast de gevolgen van seksueel misbruik in zijn jeugd. Hij vindt het moeilijk om grenzen aan te geven en belandt daardoor regelmatig in situaties die hem geen goed doen. Via zijn aanmelding voor de retraites komt hij in contact met Everdien van Shiva. Omdat Bart nog niet klaar lijkt om mee te gaan, begint Everdien met individuele gesprekken om hem stap voor stap te begeleiden. In de maanden die volgen wordt zijn vooruitgang zichtbaar. In april vertelt hij na een gesprek: *“Na ons gesprek heb ik meteen mijn broer opgezocht om erover te vertellen. Het was zo veel en zo goed. Vooral dat jij zei dat ik toen een jonge jongen was en er niks aan kon doen dat ik bij het misbruik toch ook opwindning in mijn lichaam voelde, net zoals de bloesem gewoon bloeit. Ik schaamde me daar altijd zo voor. Als ik nu aan de bloesem denk wordt dat minder.”*

In juni volgt een nieuwe stap:

“Ik heb een afspraak gemaakt bij de huisarts. Ik wil nu echt iets doen aan mijn verslaving. Nu ik door heb dat schaamte zo’n grote rol speelt, al vroeg in mijn leven en bij hiv weer, denk ik dat ik met meer succes ook aan mijn verslaving kan werken.”

En in oktober klinkt er voorzichtig vertrouwen:

“Ik ben zo blij dat je telkens naar me vraagt en me belt. Ik word er rustig van en helder in mijn hoofd. Over twee weken heb ik eindelijk de intake in de GGZ. Gelukkig gaat mijn broer met me mee.”

2. Minder instroom door succesvolle aanpak

Al vele jaren bieden we mensen met diepgaande vragen of kwetsbaarheden een intensief aanbod van professionele begeleiding, vaak in combinatie met deelname aan een retraite (vooral voor autochtone deelnemers) of aan P*E*E*R*S (voor migranten). Deze inzet werpt duidelijk vruchten af. Mensen staan steviger in het leven, nemen meer eigen regie en zijn beter in staat om nieuwe crises zelf op te vangen.

We zien dit terug in de instroom voor professionele begeleiding. Vanuit ziekenhuizen ontvangen we inmiddels minder aanmeldingen. Bij autochtone deelnemers gaat het vooral om mensen die door een persoonlijke crisis tijdelijk moeite hebben met therapietrouw. Situaties die dankzij jarenlange ondersteuning minder vaak voorkomen. Ook was het aantal nieuwe hiv-infecties de afgelopen jaren historisch laag, wat eveneens bijdraagt aan een lagere instroom.

Daarnaast is P*E*E*R*S uitgebreid met een eigen groep voor mannen uit de MENA-regio. Dit zorgt ervoor dat deze mannen niet meer bij Vangnet hoeven worden ondergebracht. Zij hebben nu een eigen, veilige plek binnen Shiva waar zij herkenning en steun vinden.

Of de lagere instroom blijvend is, weten we nog niet. Volgens de cijfers van het Hiv Monitoring Report 2025 nemen de nieuwe infecties inmiddels weer toe, en een aanzienlijk deel daarvan valt binnen onze doelgroep.

Retraites: ‘Waar je valt, ligt je schat’

1. Resultaten in cijfers

Retraites behaalde resultaten	Realisatie 2025	Realisatie 2024
Retraitecycli van 5 maanden	2	2
Geïnteresseerden met wie begeleidings-gesprekken gevoerd zijn	39	36
Waarvan nieuwe contacten	23	20
Deelnemers aan 4-daagse retraites	15	15
Waarvan nieuwe contacten	7	8
Opvolgingsgesprekken na retraites	38	27

Tijdens de retraites van ShivaA ontmoeten deelnemers met hele verschillende achtergronden elkaar en worden maatschappelijke scheidslijnen doorbroken. Door samen ervaringen te delen en elkaar te inspireren, vinden zij opnieuw toegang tot hun eigen kracht en ontwikkelen ze antwoorden op hun persoonlijke levensvragen.

Thea: *“Tijdens de retraite hoorde ik van anderen dat ze mij zien als iemand met veel innerlijke rust en kracht. Sommigen vroegen zelfs om met hen mee te denken. Ik was zo verrast. Zo had ik mezelf nog nooit gezien. Het raakte me, omdat ik me vaak juist onzeker voel. Misschien heb ik wel meer in huis dan ik zelf denk.”*

2. Werken met een levensvraag

Na aanmelding voor een retraite volgt een intakegesprek. Daarin onderzoeken we wat iemand nodig heeft en welke levensvraag centraal staat. Aan het einde van de retraite komen we hierop terug tijdens de evaluatie: Hoe ver ben je gekomen? Wat neem je mee naar huis? Na drie maanden bellen we alle deelnemers opnieuw. Hoe gaat het nu? Een deel van hen krijgt daarna nog individuele begeleiding om verder te bouwen op wat tijdens de retraite in beweging is gezet.

Een week na de retraite kijkt Pieter terug: *“Het gaat eigenlijk best goed met me. Meerdere mensen zeggen dat ze merken dat ik veranderd ben. Ik lijk veel lichter en vrolijker. Dank je wel dat ik deze kans heb gekregen.”*

3. De bijeenkomsten

De retraites bestaan uit een driedaagse bijeenkomst met zeven of acht deelnemers. De groep is zeer divers, met deelnemers uit verschillende delen van het hiv-veld en uiteenlopend in gender, culturele achtergrond, seksuele identiteit en leeftijd. Wat hen verbindt, is het leven met hiv, een factor die onmiskenbaar doorwerkt in andere ervaringen en levensvragen. De titel afgelopen jaar was: ‘Waar je valt, ligt je schat’. Leven met hiv kan maken dat mensen bewuster in het leven staan en daardoor ook andere crises of levensvragen onder ogen durven te zien.

Andrei is al zo’n tien jaar met tussenpozen in beeld bij ShivaA. Hij komt uit Oost-Europa en leefde in Nederland lange tijd in kwetsbare omstandigheden: eerst in de prostitutie, later in relaties met mannen om onderdak en geld te hebben. In die periode bleef hij contact houden met ShivaA en uiteindelijk kon een collega organisatie hem ondersteunen bij het vinden van een vaste woonplek en werk. Ook bleven we hem uitnodigen voor de retraites, dit jaar voelde hij zich klaar om mee te gaan. Zijn moeder was onlangs overleden en hij wilde daar bewust bij stilstaan.

Bij het gesprek 3 maanden na afloop: *“Ik doe nu ook mee met andere groepen, zoals het Ervaringscafé. Ik heb zelfs een vriendschap overgehouden aan de kloosterdagen. En... ik heb voor het eerst een relatie met een man die ik écht leuk vind. Heel spannend.”* In een serie gesprekken na de retraite vindt hij woorden voor zijn rouw en voor zijn verleden. *“Elk gesprek met jou helpt me om het verlies te accepteren en te begrijpen waar ik*

vandaan kom. Dat geeft me de moed om nieuwe dingen te proberen en om contact met mijn broers te houden.”

Armoedebestrijding

Armoede is een belangrijk thema binnen ons werk en maakt onderdeel uit van de intersectionele Shiva-aanpak. Veel mensen binnen onze doelgroep bevinden zich in de meest kwetsbare maatschappelijke posities. De gevolgen van inflatie, hoge energiekosten en prijsstijgingen raken hen het hardst. Dit leidt steeds vaker tot financiële onzekerheid, problematische schulden en aanhoudende stress. Die stress heeft directe invloed op hun therapietrouw en op het welzijn van hun kinderen.

Shiva kijkt daarom verder dan hiv alleen en ondersteunt mensen in hun volledige leefwereld, zodat zij niet alleen kunnen overleven, maar ook perspectief krijgen op een betere toekomst.

Tijdens onze community-activiteiten besteden we aandacht aan omgaan met geld, bespaarmogelijkheden en signaleren we wanneer iemand in een uitzichtloze situatie terechtkomt.

Tijdens een I Love My Life-dag valt op dat Nyandeng, stiller is dan normaal. Ze oogt verdrietig en op een gegeven moment begint ze te huilen. Wanneer we vragen wat er aan de hand is, komt het verhaal eruit. Nyandeng is een uitgenodigde vluchteling en moeder van vijf kinderen. Ze heeft recht op een uitkering, maar ontvangt die om onduidelijke redenen niet. Daardoor is er structureel te weinig geld voor eten. Om haar gezin toch te kunnen voeden, heeft ze een moestuin en bewaart ze de oogst in de vriezer. Maar afgelopen week is deze kapot gegaan en is al het eten bedorven. Alles wat ze had opgebouwd, is in één klap weg. Met Shiva komen we direct in actie. Eerst met hulp voor de dagelijkse boodschappen van die week. Daarnaast gaat een Positive Sister na wat er precies aan de hand is. Niemand in de omgeving van het gezin lijkt door te hebben hoe ernstig de situatie is, en niemand helpt. We nemen daarom contact op met de lokale diaconie. Zij kennen de weg in de gemeente en kunnen ervoor zorgen dat Nyandeng wel krijgt waar ze recht op heeft. Ook regelen we een nieuwe vriezer. Door direct in te grijpen voorkomen we veel grotere problemen, zoals honger, schulden, gezondheidsrisico's en de stress die therapietrouw ondermijnt.

Het LifeLine programma (meer daarover in hoofdstuk 5B) sluit goed aan bij onze aandacht voor dit belangrijke thema.

Agnes is een echte dame. Smaakvol gekleed, tot in de puntjes verzorgd, met gedistingeerd grijs aan de slapen. Niemand die zou vermoeden dat ze 's nachts blikjes raapt om één maaltijd per dag te kunnen eten. Ze doet het alleen in het donker, omdat de schaamte te groot is. Bij Shiva vond ze een manier om haar hiv te accepteren en al meer dan tien jaar weet ze zichzelf te redden. Maar wanneer haar laatste vangnet wegvalt, komt ze terug bij Shiva. Ongedocumenteerd, uitgeput en vol schaamte. Na meerdere gesprekken komt er een mogelijke opening naar boven. Ze blijkt jaren geleden getrouwd te zijn geweest in

een ander EU-land. Het huwelijk is al lang voorbij, maar juridisch biedt het nog steeds een klein haakje om legaal te kunnen worden in Nederland. Het is een ingewikkelde, dure en langdurige procedure en Agnes was altijd te trots om hulp te vragen. Ze wilde het zelf oplossen. Maar nu lukt dat niet meer. Samen kijken we wat er nodig is om deze weg tóch te durven bewandelen. We werken aan kracht, motivatie en overzicht. We leggen contact met maatschappelijk werk, dat een aanvraag indient bij Lifeline voor financiële steun. Geld dat ze hard nodig heeft voor eten en huur. De blikjes blijft ze rapen om de juridische procedure te betalen. Nu ze wordt gesteund ontstaat er rust bij Agnes. Er is ruimte om weer perspectief te zien en dat verandert alles. Het verhaal is nog niet af. Maar er is weer beweging. En hoop.

Samenwerking in de keten

Bij ShivaA weten we dat samenwerking in de keten essentieel is. Door kennis en expertise te delen, versterken we elkaar en maken we knelpunten zichtbaar. Zo kunnen we mensen die we begeleiden gericht doorverwijzen naar passende hulpverlening, zoals maatschappelijk werk, GGZ, schuldhulpverlening of ondersteuning bij toeleiding naar werk. Andersom brengen wij inzichten in vanuit onze doelgroep die voor medische professionals van grote waarde zijn.

Twee hiv-verpleegkundigen vertellen hoe de samenwerking met ShivaA hun werk verdiept en hun blik heeft verbreed.

Hiv-verpleegkundige: "In sommige Afrikaanse kerken wordt gezegd dat God hiv geneest als je ervoor bidt. Daardoor stoppen mensen soms met hun medicatie. ShivaA helpt hen begrijpen dat geloof en medische zorg naast elkaar kunnen bestaan. Dat God óók via medicijnen en artsen kan werken. Daar ben ik ShivaA echt dankbaar voor."

Hiv-verpleegkundige: "Familie, vrienden en de kerk zijn belangrijke steunsystemen. Maar als er een taboe speelt, zoals bij hiv vaak het geval is, kan het daar ook misgaan. ShivaA helpt mensen dan om hun angsten te overwinnen en relaties te herstellen. Dat maakt een wereld van verschil."

Nationale Hiv Alliantie

De Nationale Hiv Alliantie (NHA) is in 2022 opgericht door vijf community-organisaties binnen de informele zorg: de Hiv Vereniging, Hello Gorgeous, B3positive, Mara en ShivaA. Als lid en mede-penvoerder draagt ShivaA actief bij aan de samenwerking, de onderlinge afstemming en het gezamenlijk optrekken richting beleidsmakers en financiers.

De ontwikkelingen in het Nederlandse hiv-veld onderstrepen hoe belangrijk deze samenwerking is. Het aantal nieuwe hiv-infecties onder homomannen daalt gestaag, waardoor voor deze groep het perspectief '0 nieuwe hiv-infecties in 2030' in zicht komt. Voor de mensen die bij ShivaA komen, geldt dat helaas niet. Zij leven vaak in een kwetsbare maatschappelijke positie en hebben extra ondersteuning nodig om goed voor zichzelf te kunnen zorgen en trouw hun medicatie te nemen. Zonder die steun dreigt een tweedeling te ontstaan: aan de ene kant mensen voor wie hiv een beheersbaar onderdeel van het leven is, en aan de andere kant mensen, vooral vluchtelingen en migranten, die nog dagelijks leven met angst, stress en

onzekerheid. Angst en stress die doen denken aan het aidstijdperk, toen hiv het hele leven beheerste. Die tweede groep betreft de doelgroep waarin Shiva is gespecialiseerd.

1. Ook Nederland is niet 'klaar'

In de afgelopen periode stond de samenwerking onder meer in het teken van het wegvallen van Amerikaanse financiering voor internationale hiv-zorg (PEPFAR/USAID). Andere donoren zetten hun middelen logischerwijs in om deze tekorten wereldwijd op te vangen. Voor de NHA is dit een belangrijk signaal om te blijven benadrukken dat, hoewel in Nederland vaak wordt gedacht dat leven met hiv geen groot probleem meer is, dit voor onze doelgroep meestal niet zo is.

Om de urgentie in Nederland zichtbaar te maken en gezamenlijke koers te bepalen organiseerden we twee strategiesessies. Dit leidde tot een visiedocument voor de periode 2026 - 2030. Deze is gedeeld met Aidsfonds als input voor hun toekomststrategie en wordt ook gebruikt ter onderbouwing van financieringsaanvragen.

2. Gezamenlijke belangenbehartiging verbetert kwaliteitsnormen van de zorg

Het P*E*E*R*S-programma biedt waardevolle inzichten in de knelpunten die migranten met hiv ervaren in de zorg. Die signalen gebruiken we binnen de alliantie in onze gesprekken met hiv-behandelcentra en als input voor gezamenlijke lobby richting ziekenhuizen.

In 2024 leidde dit ertoe dat de alliantiepartners pleitten voor de inzet van medisch maatschappelijk werk in hiv-centra. In 2025 is dat daadwerkelijk in de praktijk gebracht. Ook ons pleidooi voor peer support in ziekenhuizen heeft resultaat gehad: peer support is inmiddels opgenomen in het kwaliteitsdocument voor de jaarlijkse onderlinge audits van ziekenhuizen.

De samenwerking binnen de alliantie zorgt er daarnaast voor dat casuïstiek vanuit LifeLine nu structureel wordt opgepakt. Opvallende cases of terugkerende knelpunten worden door ShivaA gesignaleerd en gedeeld met de Hiv Vereniging. Zij nemen dit mee in hun belangenbehartiging, wat al tot aantoonbare verbeteringen heeft geleid.

We zetten ons er bovendien gezamenlijk voor in dat mensen snel en passend worden doorverwezen naar de ondersteuning of activiteit die het beste bij hen past. Wanneer Mara, de Hiv Vereniging of ShivaA een nieuwe aanvraag ontvangt, kijkt zij eerst of deze aansluit bij het eigen aanbod. Is dat niet zo, dan wordt de aanvraag actief overgedragen aan een van de andere partners. Zo komt iedereen direct op de juiste plek terecht.

LifeLine

LifeLine behaalde resultaten	Realisatie 2025	Realisatie 2024
Totaal aantal aanvragen	97	125
Aantal aanvragen toegekend	82	109
Totaalbedrag toegekend	€ 49.600	€ 43.200

LifeLine is een gezamenlijk programma van het Aidsfonds en de Nationale Hiv Alliantie en wordt sinds 2024 beheerd en uitgevoerd door ShivaA. Het doel is armoede te verlichten die een goede hiv-behandeling in de weg kan staan.

We werken hierbij met een eenvoudige procedure en vertrouwen op het oordeelsvermogen van de hiv-verpleegkundigen in de ziekenhuizen. Zo kunnen mensen binnen enkele dagen geld ontvangen en hoeven

zij niet maanden op steun te wachten. De vernieuwde aanpak heeft ervoor gezorgd dat de kosten voor uitvoering ongeveer een derde zijn vergeleken met de oude methode.

LifeLine wordt uitgevoerd door twee professionals van Shiva en een voormalig hiv-verpleegkundige.

Ondersteuning is mogelijk voor kosten in de volgende categorieën:

- Flessenvoeding voor baby's van moeders met hiv
- Reiskosten van en naar het ziekenhuis
- Voor ongedocumenteerden: kosten voor leefgeld en huur, leges en een paspoort

Shiva is de hiv-behandelcentra actief blijven informeren over de inhoud en criteria van de regeling. Hiv-verpleegkundigen en maatschappelijk werkers uit de verschillende behandelcentra weten ons daardoor goed te vinden en waarderen de snelle afhandeling van aanvragen. De behoefte aan deze vorm van ondersteuning blijft onverminderd groot. Soms kan iets ogenschijnlijk kleins - zoals geld voor een busreis - al een wereld van verschil maken, zoals blijkt uit het voorbeeld hieronder:

De coördinator van LifeLine: *"Van een verpleegkundige krijg ik een aanvraag waar spoed bij is. Het gaat om een arbeidsmigrant met hiv die onlangs ook de diagnose kanker heeft gekregen. Hij kan niet meer werken en heeft daardoor helemaal geen inkomen meer. De vraag is of wij de reiskosten van en naar het ziekenhuis kunnen vergoeden. Natuurlijk kan dat. Ik maak het bedrag meteen over en laat het de verpleegkundige weten."* Even later mailt de verpleegkundige terug en wordt de nood nog duidelijker: *"Wat ontzettend fijn dat jullie zo snel reageren. Patiënt heeft vanmorgen 30 kilometer gewandeld naar het ziekenhuis, omdat hij geen geld meer had voor het OV. Nu kan hij tenminste wel terug met de bus."*

De coördinator van LifeLine: *"Ik krijg een aanvraag voor de taxikosten van een patiënte. De kosten lopen snel op, dus we vragen om wat extra informatie. Dan horen we hoe ernstig het is. De vrouw is erg ziek, weegt minder dan 40 kilo en heeft nauwelijks energie om te reizen. Het openbaar vervoer is op dit moment geen optie. Ze heeft een klein netwerk en niemand kan haar steeds brengen. De verpleegkundige en maatschappelijk werker hebben al van alles geprobeerd om ander vervoer te regelen, maar zonder resultaat. Ze wachten nog op antwoord van de zorgverzekeraar. Ondertussen gaat bijna haar hele bijstandsuitkering op aan taxiritten. Geld dat ze hard nodig heeft voor gezonde voeding en dagelijkse uitgaven. Daarom besluiten we de kosten tijdelijk te vergoeden, totdat de verzekeraar een beslissing heeft genomen. We spreken af om de situatie maandelijks te evalueren en maken de eerste maand direct over."* Even later ontvangen we reactie van de verpleegkundige: *"De mevrouw was in tranen toen ze hoorde dat er een organisatie is die haar wil steunen bij de taxikosten."*

Onderzoek

Het is belangrijk dat mensen uit onze doelgroep worden vertegenwoordigd in onderzoek naar hiv-zorg en de ontwikkeling van medicijnen. Waar mogelijk dragen we hieraan bij door mensen van Shiva in contact te brengen met onderzoekers en door mee te denken over onderzoeksopzet en thema's.

De Stichting HIV Monitoring vroeg via de Hiv Vereniging om input van ervaringsdeskundigen over thema's die bij vrouwen spelen en nog onderbelicht zijn. Vanuit Shiva leverden een Positive Sister en een maatje waardevolle bijdragen. Zij wezen onder meer op gezondheidsproblemen bij overgewicht, de emotionele en culturele aspecten rond borstvoeding en de langdurige gevolgen van vrouwelijke genitale verminking. Vooral dat laatste bleek voor de onderzoekers een eye-opener: een belangrijk thema dat via Shiva voor het allereerst zichtbaar wordt.

Een onderzoek van het Radboudziekenhuis naar borstvoeding in combinatie met hiv-medicatie is dit jaar afgerond. De onderzoekers spraken hun waardering uit voor de bijdrage van de Positive Sisters: *"We are grateful for the help from members of the patient society 'Positive Sisters' from 'Shiva'. They contributed by carefully reading the interview guide and providing feedback, and by recruiting women to participate in the study."*

Organisatie

Stichting Shiva werkt met een relatief platte organisatie waarin samenwerking centraal staat. De grote groep vrijwillig(st)ers wordt bijgestaan door een team van deskundige professionals.

Vrijwillig(st)ers:

In 2025 is het aantal actieve vrijwillig(st)ers toegenomen van 128 naar 154.

Het team

Het team van Shiva bestaat uit zeer bevlogen medewerk(st)ers die zich met hart en ziel inzetten voor de kwaliteit van leven van mensen met hiv/aids. Alle aanstellingen zijn in deeltijd, samen 4,0 fte. Eind 2025 bestond het team uit (van links naar rechts op de foto):

- Edmund Owusu: geestelijk verzorger - projecteider Positive Brothers
- Inga Mielitz: oprichtster Shiva - geestelijk verzorgster en directeur van Stichting Shiva
- Liako Oude Lansink-Lekhooa - counsellor Positive Sisters
- Everdien Hagen - geestelijk raadvrouw Vangnet en Positive Sisters
- Anicetas Tangi - counsellor Positive Brothers en Positive Sisters
- Miriam Elderhorst – senior beleidsmedewerkster (niet op de foto)

Ondersteunend:

- Petra van Straaten - organisator evenementen (zzp)
- Amadou Sow (trainer)

Het bestuur

Eind 2025 bestond het bestuur uit de volgende leden:

- **Lode Wigersma**, voorzitter, was huisarts in Amsterdam tijdens de aids crisis en vele jaren actief in de ontwikkeling van het landelijk HIV/AIDS beleid. Vervolgens directeur van KNMG (Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst)
- **Anne Maljers**, vice-voorzitter, is directeur-bestuurder van Samenwerkingsverband de Eem en zet zich in voor passend onderwijs voor elk kind
- **Jannes Bot**, penningmeester, was tot aan zijn pensionering financial controller bij STEK Den Haag
- **Renée Römken**, bestuurslid, is Professor Emerita Gender based violence University of Amsterdam
- **Judith Meijer**, bestuurslid, is toezichthouder en adviseur in de zorg
- **Ester van der Panne**, bestuurslid, predikante

Ontwikkeling van teamleden

ShivA heeft een doorlopende intervisiestructuur om van elkaar te leren en voortdurend te verbeteren. Hierin worden zowel problemen als successen gezamenlijk besproken en geanalyseerd. Vier keer per jaar komen de medewerkers samen voor intervisie.

Financieel

Samenvatting jaarrekening 2025

Balans per 31 december 2025

bedragen in €

	Toelichting		31-dec-25	31-dec-24
Activa				
Vorderingen				
Te ontvangen subsidies en giften	A	53.658	31.588	
Vooruit betaald/nog te ontvangen	B	13.365	8.222	
			106.871	38.790
Liquide Middelen				
ING Bank		36.360	60.788	
Trodos Bank		218.351	138.639	
Trodos Bank deposito		0	50.000	
ASN bank		210.363	129.023	
Kas		176	636	
			465.199	379.084
Totaal Activa			572.169	418.875
Passiva				
Reserves				
Continuïteitsreserve	C	177.994	172.765	
Bestemmingsreserves:				
Deskundigheidsbevordering		17.740	19.033	
			195.734	191.798
Kortlopende schulden				
Vooruit ontvangen	D	180.000	75.216	
Geïmporteerde gelden	E	84.264	84.028	
Loonheffing		16.679	18.992	
Reservering vakantiedagen en overuren	F	35.347	30.000	
Reservering vakantiegeld		11.565	14.074	
Reservering accountantskosten		3.648	5.813	
Overige nog te betalen bedragen		17.045	13.389	
Overige crediteuren		27.946	5.557	
			376.435	227.077
Totaal Passiva			572.169	418.875

Staat van baten en lasten over 2025

	Toelichting	Realisatie 2025	Begroting 2025	Realisatie 2024
Baten				
Opbrengsten	G	592.657	678.646	604.919
Lasten				
Activiteitenkosten				
P*E*E*R*S voor Migranten met hiv/aids	H	455.005	512.747	457.789
Vangnet en Retraite	J	68.275	80.898	92.095
Lifeline	K	65.441	85.000	68.856
Totaal kosten		588.721	678.646	618.740
Resultaat		3.936	0	-13.821
Resultaat verdeling				
Continuïteitsreserve		5.230		-13.899
Bestemmingsreserves:				
Deskundigheidsbevordering		-1.293		77
		3.936		-13.821

Overzicht financiële partners

Steun van fondsen en subsidiegevers maakt ons werk mogelijk. Sommige organisaties staan al jarenlang naast ons en blijven ons trouw ondersteunen. Andere financiers dragen eenmalig bij, bijvoorbeeld om een nieuwe werkvorm te ontwikkelen of een specifieke groep te bereiken. Wat hen verbindt, is dat zij zich laten raken. Door Shiva misschien, maar vooral door de mensen met hiv die zoeken naar richting, naar levenskracht, naar een betekenisvol leven.

Hieronder staat een overzicht van de grotere organisaties die ons in 2025 hebben ondersteund. Daarnaast zijn er nog vele kleinere en ook persoonlijke gevers. Een aantal fondsen wenst anoniem te blijven. Aan alle financiers: namens iedereen die bij Shiva aanklopt, en iedereen die dat in de toekomst kan blijven doen: **dank jullie wel!**

En alle overige financiers